

Mötesplats Opera 2021

Till firandet av Kungl. Musikaliska Akademiens 250-årsjubileum anordnades, den 29 till 30 oktober 2021, operasymposiet *Mötesplats Opera 2021*. Med över 100 deltagare från branschen samt lärare och studenter från tre svenska lärosäten fylldes Kungl. Musikhögskolan och Musikaliska under två dagar av samtal, föreläsningar och paneldebatter varvat med klingande exempel ur svensk operahistoria och med en stor publik på plats. Följande dokumentationssessä är en summerande reflektion över de talade programpunkterna. För fullständigt symposie- och musikprogram samt medverkande, se bilaga 1. För program över lördagskvällens sceniska festkonsert, se bilaga 2. Båda bilagor återfinns sist i denna dokumentation.

Dag 1. Nu börjar det

Kungl. Musikaliska Akademiens operasymposium *Mötesplats Opera 2021* börjar en blåsig oktoberfredag i Kungasalen på Kungl. Musikhögskolan i Stockholm och kastar publiken rakt in i en duett ur Karin Rehnqvists *Sötskolan*. "Fläskbröst!", ropsjunger två studenter från Operahögskolan. Nu börjar det. Var befinner sig operakonsten år 2021? Vilket behov finns av nya arbetsmetoder för de konstnärliga teamen? Behövs fler nya operor där kvinnorna inte dör på slutet? Är dagens operaregi besatt av tanken på nytolkningar? Vad är angeläget? Läggs för lite tid på röstteknik på utbildningarna? Hur står det till med barns tillgång till opera? Visar SVT för få föreställningar från landets mindre scener? Vad kan operakonsten lära av datorspelsdramaturgi? Och – hur klingar morgondagens opera?

Akademiens preses Susanne Rydén understryker i sitt inledningstal att ordet "mötesplats" i symposierubriken handlar om två saker. Dels det faktum att opera utgör en mötesplats för olika konstnärliga uttryck. Dels att Kungl. Musikaliska Akademien per definition är en mötesplats för branschen. Mellan de över tjugo programpunkterna ges klingande exempel ur svensk operahistoria, vilket skapar en helhet av musik och samtal – dramatik och fantasteri.

Moderatorer för den första symposiedagen är Anna Larsson, hovsångare och konstnärlig ledare för Vattnäs Konsertlada samt Monica Danielson, sångare, ansvarig för operaprogrammet vid Högskolan för scen och musik i Göteborg och planeringschef för Norrbotten NEO, Norrbottens Kammarorkester och Piteå Kammaropera.

Nya strategier för konstnärliga arbetsprocesser

Efter att musikforskarna Erik Wallrup och Johanna Ethnersson Pontara samt litteraturforskaren Jennie Nell ritat upp en karta över svensk operahistoria från Gustav III:s dagar till nutid, stannar vi upp bakom scen: hos det konstnärliga teamet i den konkreta arbetsprocessen. Librettisten tillika musikforskaren Kerstin Perski, doktor vid Stockholms konstnärliga högskola, har i sin forskning sökt identifiera arbetsmetoder som låter verket vara öppet och flexibelt så länge som möjligt. Startskottet för Perski var en frustration över vad hon kallar "viskningsleken" – den linjära arbetsgång inom opera som bygger på ett antal överlämnanden från en konstnär till en annan. Risken med den typen av processer är enligt Perski att viktiga "dramatiska nycklar" försvinner på vägen, och att potentiella möten mellan de länkar i kedjan som inte är direkt beroende av varandra uteblir.

Martin Jonsson Tibblin, ordförande i Föreningen Svenska Tonsättare, bekräftar Perskis tes och ger ett tonsättarperspektiv på skapandets förutsättningar. Ofta, menar han, kommer tonsättaren in och gör "sin" del, för att sedan ta ett kliv tillbaka. Jonsson Tibblin artikulerar behovet av att tidigt, gärna redan under studietiden, få tillträde till sammanhang i vilka man skapar opera i mindre format. Mer om utbildning ska det handla under lördagen.

Och regin då? Måste en operaregissör vara musikalisk – kunna läsa noter – för att göra adekvata tolkningar? Regissören Yannis Houvardas (med tre uppmärksammade Strauss-upsättningar i Göteborg under 00-talet) kunde inte läsa noter. So what? frågar sig GöteborgsOperans dramaturg Göran Gademan, och menar att vår tid är besatt av frågan "vad klassikerna ska säga oss idag". Det är förstås en effekt av såväl marknadskrafter som kulturpolitik, där varje besökare indirekt deltar i konstformens fortlevnad.

Kön, representation och normer för gestaltning

Men regi handlar också om representation: *vad* opera gestaltar hänger ihop med *hur* konstformen gestaltas. Tio år har gått sedan *Expressens* operakritiker Gunilla Brodrej drog igång debatten om operasexismen på svenska scener. Vad har hänt sedan dess? I ett samtal med titeln "Opera – kvinnans konstform?" stöts och blöts frågan av sopranen Ida Falk Winland, litteraturprofessorn Ebba Witt-Brattström, dramaturgen och före detta operachefen Stefan Johansson samt Wilhelm Carlsson, professor i scenisk gestaltning vid Stockholms konstnärliga högskola. Anna Larsson modererar samtalet.

Falk Winland efterlyser nya operor med äldre kvinnor i huvudrollerna, där hjältinnan slipper dö på slutet. Witt-Brattström menar å sin sida att opera per definition är en mer feministisk konstform än till exempel bildkonst och litteratur, eftersom den har "kvinnlig auktoritet" som grundbult. Att begå självmord, menar hon, kan vara en adekvat reaktion på en verklighet som inte tillåter en att finnas. Larsson inflikar att berättelsen om den döende kvinnan också kan vara viktig att berätta ur historiskt perspektiv. Hon tar huvudpersonen i *Syster Angelica* som exempel, som blir placerad i kloster för att hon fött ett oäkta barn – och dör på slutet. Falk Winland invänder att publiken behöver berättelser som inte enbart bekräftar verklighetens

orättvisa. Dessutom, menar hon, är det viktigt att den kvinnliga huvudrollen får berätta klart historien med sin egen röst.

Men är det verkligen så att de ”klassiska” kvinnorollerna i sig är underkastade? Eller handlar det också om traderad regi? Carlsson hävdar det senare, och pekar på problemet med den starka tolkningstradition som går ut på att den sceniska gestaltningen ofta omedvetet reproducerar stereotyper. På det sättet fortsätter Susanna i *Figaros bröllop* att vara en behagande ”flick-flicka” istället för, som Mozart enligt Carlsson har skapat henne, en upprorisk och självständig människa.

Medveten gestaltning såväl gällande *vad* som *hur* är något av operakompaniet Den Andra Operans (DAO) signum. DAO har tidigare under hösten erhållit Stefan Johanssons nyinstiftade operapris för sitt idoga arbete med att belysa ofta bortglömda operor komponerade av kvinnor. En tonsättare som kompaniet lyft fram – bland annat i samband med det feministiska operasymposiet de arrangerade i september 2021 på Confidencen – är Ingeborg von Bronsart (1840-1913), finlandssvensk-tysk tonsättare och konsertpianist som under sitt liv hyllades för sina operor. Ett smakprov ur hennes repertoar framförs av Hanna Fritzson, Wiktor Sundqvist och Anna Christensson.

Kulturens roll för en ny generation

Så tar symposiet klivet ned från scenen och ut i världen. Kulturens nytta för näringslivet är ämnet för föreläsningen ”Odlas konsten” med Lars Strannegård, rektor för Handelshögskolan i Stockholm och aktuell med boken *Kunskap som känns*. Peter Tillbergs kända målning ”Blir du lönsam, lille vän?” ringar in svenskt utbildningsväsendes snäva fokus på fakta och mätbarhet, menar Strannegård. Estetiska ämnen är borttagna från gymnasiet sedan 2011, vilket rimmar illa med vad framtidens finansarbetsmarknad efterfrågar. Handelshögskolans partners vill ha medarbetare med fackkunskaper, men framför allt personer som kan tänka analytiskt och kreativt. Därför har Strannegård bland annat infört kurser i skönlitteratur och startat samarbeten med konsthallar som Magasin III och Tensta Konsthall. ”Bildning innebär karaktärsformation, inte bara utbildning”, säger Strannegård och refererar till Ellen Keys välkända formulering.

Unga människors förhållande till kultur är ämnet även för ett samtal mellan Helena Wessman, rektor för Kungl. Musikhögskolan, Karin Helander, professor i teatervetenskap och Lawen Redar, riksdagsledamot och kulturpolitisk talesperson för Socialdemokraterna. Monica Danielson leder samtalet. Helander konstaterar inledningsvis att den svenska skolan ännu inte omfattar Lars Strannegårds kunskapssyn: fortfarande finns glapp mellan vision och praktik. Också hon kommenterar 2011 års skolreform – ”egendomligt!” – med tanke på att FN:s barnkonvention, som ger alla barn rätt till kultur, sedan 2020 finns inkorporerad i svensk lag.

”Lyckas vi inte etablera bildning i skolan är klyftorna ett faktum”, instämmer Redar, och menar att ett återinförande av estetiska ämnen i gymnasiet är av yttersta vikt för att ge barn och unga nycklar till framtiden.

Hur arbetar man då från institutionernas håll med att skapa kvalificerad opera för den unga publiken? Maria Sundqvist, chef för Operaverkstan vid Malmö Opera och Anna Karinsdotter, före detta konstnärlig chef för Unga på Operan, har båda mångårig erfarenhet av att producera opera för barn och unga. Karinsdotter understryker det i hennes ögon fantastiska faktum att det inom barnopera inte finns någon kanon, vilket gör att fältet är fritt att skapa. Resonemanget föranleder Danielsson att öppna för den obligatoriska frågan: är det genom barnopera vi skapar framtidens vuxenpublik?

”Jag spelar inte för morgondagens publik, jag spelar för dagens publik”, svarar Sundqvist, och menar att det är ett ställningstagande som måste göras om och om igen. Karinsdotter håller med: hon har aldrig känt ett krav att vara uppfostrande. När Unga på Operan satte upp den bejublade *Myriader av världar* – ett allkonstverk för bebisar – fick Karinsdotter frågor om varför hon la miljoner på en föreställning för så små barn: bebisens uppfattningsförmåga är ju av uppenbara skäl svår att mäta. De frågorna, menar Karinsdotter, gav upphov till diskussioner med anknytning till just de tankar Lars Strannegård adresserar. Vad gör konstnärliga upplevelser med oss? Och vid vilken tidpunkt blir vi egentligen kulturella varelser?

Ny opera – ny publik?

Medan den unga publiken saknar de referenser som krävs för att uppfatta skillnader mellan nyskrivet och klassiker, är vuxenpubliken ofta mer svärflirtad. Även om så gott som alla institutioner producerar nyskrivet, fordras både konstnärligt mod och ekonomisk fallskärm. Hur viktigt är det med nyskrivet? Och hur får man publiken att självmant gå och se annat än *Carmen* och *La traviata*? I samtalet ”Ny opera – ny publik?” anknyter Dan Turdén (konstnärlig chef för Norrlandsoperan) till Sundqvists och Karinsdotters resonemang och menar att man inte bör stirra sig blind på jakten på ny publik. Tobias Theorell (konstnärlig chef för Folkoperan) instämmer. Nyskrivet är viktigt, men lika viktig är representationen på scen. Vilka berättelser berättar vi? Vems röst hör vi? Här går det att dra en klar parallell till Ida Falk Winlands tidigare resonemang om behovet av nya, kvinnliga narrativ.

Ett problem med nyskrivet är, menar Theorell, att ingen vill spela en nyskriven opera som redan satts upp. Det ger många nya operor ett oerhört kort bäst-före-datum. Ytterligare en felande länk är enligt Theorell det outtalade kravet på att allt nyskrivet ska vara mästerverk från början. Som Birgitta Svendén påpekar ska vi komma ihåg att även *Carmen* var ett magplask från början. Stora operahus måste våga ta risker. Och ibland går det bra, till och med riktigt bra, som med Victoria Borisova-Ollas succé *Dracula* på Kungliga Operan 2017.

Henning Ruhe (konstnärlig chef för GöteborgsOperan) har tysk bakgrund och menar att själva frågan om publikens preferenser är mer eller mindre obefintlig i Tyskland. Med omkring 70 operahus och 80 miljoner människor är man inte rädd för att bli övergiven av publiken. Man räknar helt enkelt med att folk kommer tillbaka – även om de gått i pausen från en tidigare uppsättning. Eftersom frågan om vad publiken vill ha inte styr utbudet, grips heller ingen av oro om det spelas föreställningar för tom salong, menar Ruhe. Ett sällsamt synsätt, ur svenskt perspektiv.

Hur synlig är opera i media?

Hur ser då växelspelet ut mellan upphovspersoner, institutioner och media? Är en kritisk recension tecken på att kritikern inte förstått den recenserade uppsättningen? Är kultursidornas minskade utrymme för musikkritik ett problem? Och ser och hör vi för få exempel på uppsättningar från mindre, svenska institutioner i public service?

Medias ansvar för operans synlighet i det offentliga rummet är ämnet för den första dagens sista panelsamtal, i vilket operacheferna från tidigare samtal möter representanter från svensk media: Bo Löfvendahl (kritiker, *Svenska Dagbladet*), Olof Esbjornsson (chefredaktör, *Opus*), Soren Tranberg (chefredaktör, *Tidskriften Opera*), Torbjorn Eriksson (pressansvarig, Kungliga Operan), Ella Petersson (kanalansvarig, Sveriges Radio P2), Anna-Karin Larsson (musikansvarig, Sveriges Radio) och Hanna Stjärne (vd, Sveriges Television).

Samtliga journalister från tidningsbranschen är överens om att det är en sanning med modifikation att "klick-tänkandet" utarmar innehållet i kritiken – tidningar är företag och har alltid haft "det nya" som en strategi för att locka läsare. Samtidigt menar Löfvendahl, som skrivit opera- och musikkritik i decennier, att det skett en förskjutning i fråga om innehåll: förr recenserade man nya sångare, i dag står regin i fokus. Eriksson pekar i sin tur på det faktum att tidningarna överlag skickar ut färre kritiker. Det leder till demokratiproblem då små uppsättningar sällan recenserar överhuvudtaget.

Under samtalets gång kommer det inte sällan komplicerade förhållandet mellan utövare och kritiker glimtvis till uttryck. Turdén efterlyser en djupare analytisk förmåga hos kritikerna, medan Theorell längtar efter ett fördjupat samtal i allmänhet. Svendén invänder att det inte nödvändigtvis är fler eller längre recensioner vi behöver, utan andra typer av kunskapsgivande texter, genom vilka det i bästa fall går att komma bortom åsiktskorridorerna. Mot detta slår Hanna Stjärne ett slag för den oberoende journalistiken, och riktar sig indirekt mot Turdén när hon påpekar att kritiker skriver vad de tycker – och inte kan gilla allt. Som svar på frågan om SVT sänder för få uppsättningar från mindre, svenska scener, påminner Stjärne att kanal 1, varje lördagskväll, sänder nationell och internationell scenkonst i programmet *Kulturstudion*.

Scenisk festkonsert

Efter middagen i foajén till Kungl. Musikhögskolan hälsas publiken välkommen av rektor Helena Wessman till en scenisk festkonsert i Kungasalen. Studenter från Kungl. Musikhögskolans Symfoniorkester samt dirigentstudenter framträder tillsammans med 21 av Sveriges starkast lysande operastjärnor med smakprov ur 6 samtida operor: B Tommy Anderssons *The Importance of Being Earnest*, Albert Schnelzers *Norrmalmstorgsdramat*, Paula af Malmborg Wards *Kärlekskriget*, Reine Jönssons *Strändernas svall*, Carl Unander-Scharins *Tokfursten* samt Daniel Nelsons *Stolthet och fördom*. För scenisk konsertregi svarar Patrik Sörling. Som helhet framstår konserten som en klingande spegling av symposiets samtal, där historiens musikaliska konfrontation med nutiden ger en skjuts i tanken på framtiden.

Det är en upprymd publik som lämnar salongen och sammanstrålar med symposiets medverkande vid ett bubblande mingel i foajén efter konserten. Med dagens programpunkter och musikupplevelser som gemensam utgångspunkt följer ett pärlband av samtal, under vilka nya idéer slår rot och förgrenar sig.

Dag 2. Från operaforskning till ny teknik

Lördag morgon skriker måsarna i motvind nere vid Nybrokajen, och symposiets andra dag börjar med opera som ämne för konstnärlig forskning. Moderatorer för dagen är Kent Olofsson, tonsättare och professor vid Stockholms konstnärliga högskola, och Nils Spangenberg, konstnärlig ledare och vd för Vadstena-Akademien. Doktoranderna Daniel Stighäll, Hedvig Jalhed, Mareike Dobewall och Tove Dahlberg har alla valt forskningsämnen med bred diskrepans. Stighäll är verksam inom fältet musikalisk gestaltning, Dahlberg ägnar sig åt sceniska gestaltungsnormer ur ett genusperspektiv. Dobewall, med bakgrund i scenografi, undersöker i sin tur dialogiska möjligheter mellan aktör och rum. Jalhed tittar i projektet "The Operatic Game Changer" på hur speldesign kan appliceras på ny opera. I uppsättningen *Reich of Ran* har hon skapat ett slags rollspelsopera med alternativa slut. Utgången är beroende av sångarens och den enda åhörarens interaktion. Ett, för den som vill, konkret och roligt analysverktyg för att ta reda på gårdagens fråga om vad publiken vill ha.

Ytterligare perspektiv ges av tonsättarna tillika de disputerade forskarna Hans Gefors och Jonas Forssell. "Opera är inte musik – det är drama", var Gefors tes i doktorsavhandlingen *Operans dubbla tidsförlopp* (2011). Tesen var både en provokation och ett försök att motbevisa den vedertagna uppfattningen att "opera är musik". I arbetet kom Gefors fram till en ny tes: opera utan musikalisk verkningskraft skapar inget drama. Samt slutsatsen att musik och handling, trots sina olika tidsförlopp, måste samsas.

Även Forssells forskning rör sig i gränlandet mellan text och musik. Upprinnelsen till hans avhandling var att tonsättare ofta saknar verktyg för adekvat textanalys. Det visar sig i operakomposition men också i tonsättning av dikter, där bristfällig kunskap om till exempel metaforer kan skapa förvirring i växelspelet mellan musik och text. I avhandlingen *Textens transfigurationer* (2015) undersöker Forssell förhållandet mellan ord och toner ur fyra perspektiv: operaöversättning; text och dramaturgi; operakomposition; sångteknik.

Vidare på ämnet sångteknik gör dramaturgen Stefan Johansson en historisk genomgång över röstideal och uppehåller sig särskilt vid vibratot. Vad sker i gestaltningen av kvartetten i *Rigoletto* om den sjungs med ett mycket begränsat vibrato? Eller på ett sätt där tonerna tvärtom är destabiliserade? Vad sker med blomsterflickornas sextett i *Parsifal*? Med en Valkyrieoktett? Här finns, som Johansson avslutar, "food for thoughts!"

Frågorna Johansson ställer sig föregriper Tobias Theorells resonemang i ett samtal senare under dagen om förhållandet mellan opera och ny teknik. En vanlig återkoppling Theorell får på Folkoperan är att det är svårt att höra vad sångarna sjunger, och för att slippa de ofta

besvärande textskyltarna utvecklar Folkoperan för närvarande ett slags glasögon där texten kommer upp som seriebubblor i publikens synfält.

Utbildningarnas utmaningar

Rösten står i fokus också i det panelsamtal som ska ge samtida infallsvinklar på dagens operautbildning. ”You have to learn the rules and then break them”, lär Picasso ha sagt, och med den sentensen i bakhuvudet menar Lena Hellstrom-Farnlof, konstnärlig chef vid Musik- och operahögskolan vid Mälardalens högskola, att vår tid när en övertro på att utbildning ska gå att effektivisera: ”Det går inte att lära sig sjunga snabbare nu än förr, lika lite som man kan sätta in ett årgångsvin i mikron och hoppas att det ska mogna”.

Problemen uppstår dock långt tidigare än på högskolan. Under fredagen har Helena Wessman påpekat att musiken har betalat ett högt pris för att kulturskolan ska vara ”lustfylld”. Det synsättet sviker barnen, menar Wessman, eftersom alla vet att det fordras hårt arbete för att en dag bli professionell yrkesmusiker. Bristande grundkunskaper i kombination med att högre musikutbildning är underfinansierad innebär dåliga förutsättningar för hela det musikaliska ekosystemet.

Monica Danielson (Högskolan för scen och musik i Göteborg) menar precis som Hellstrom-Farnlof att tidsaspekten under utbildningen är ett problem, men pekar också på att de förekommer motstånd från studenternas håll mot det som är nytt – ”nej, vi vill sjunga Verdi!”

Wilhelm Carlsson (Stockholms konstnärliga högskola) pekar i sin tur på att det ofta är svårt att hinna komma till kärnan i konstarten – mötet mellan texten och musiken – under utbildningstiden. Konstnärliga utbildningar bör, menar han, inte bara utbilda, utan också utveckla själva konstformen. Regissören och professorn vid Stockholms konstnärliga högskola Johanna Garpe instämmer: studenterna behöver lära sig att yrkeslivet som aktör inte handlar om att komma in och ”fylla” färdiga rollmallar med sin kropp – istället behöver man tidigt förstå att man är medskapare av själva konstformen.

Är det då ett problem om unga sångare hellre sjunger Verdi än nyskrivet? Anna Larsson påpekar, i ett samtal med barytonen Andreas Landin, Monica Danielson, Patrik Sorling, Susanne Rydén och Wilhelm Carlsson, att det som ung sångare kan vara svårt att sjunga nyskrivet innan man tillgodogjort sig tekniken. Som student är det viktigt att lära sig grunden innan man ger sig in i det nya, menar hon, och anknyter indirekt till Picasso-citatet.

Dessutom handlar det, säger Larsson, om att senare kunna tillgodose arbetsmarknadsbehovet: ”Tjugo ’Paminor’ söks i Tyskland varje år. Om vi inte ska utbilda för marknaden, vad ska vi då utbilda för?” Dagens studenter, menar Larsson, har längre utbildning än vad hennes generation hade, men kommer ändå ut från skolorna utan att kunna rollerna ordentligt. Det handlar delvis, menar hon, om att sångstudenterna under studietiden blir föremål för andras konstnärliga processer.

Landin anser i linje med Larsson att utbildningen lägger för stor vikt vid det akademiska och processbetonade och för lite vid hantverkskunskap. Att vara sångare är inte ett intellektuellt arbete, menar Landin: ”man blir inte bättre på att sjunga av att skriva en uppsats”. Carlsson,

som inte skriver under på bilden av den överdrivet akademiserade operautbildningen, menar i gengäld att det är viktigt att utbildningen tillhandahåller verktyg för reflektion över det konstnärliga arbetet. Han ser inte heller, som Landin, någon motsättning mellan intellekt och hjärta: ”det finns många kanaler däremellan”.

Angelägen opera – vad är det?

Vad kommer då morgondagens operasångare att gestalta? Och vad kommer morgondagens tonsättare och librettister att skriva? Där någonstans landar samtalet när Hans Gefors, Jonas Forssell, Kerstin Perski och Paula af Malmborg Ward ombeds definiera ”angelägen opera”.

”Innehåll, uttryck, raison d’être”, säger Forssell, medan af Malmborg Ward associerar med hjälp av nyckelord: ”lyssnande, lyhördhet, djup, täthet. Passion för alla dessa parametrar – det är angeläget för mig”. Gefors tar upp identifikation som en form av angelägenhet, medan det för Perski handlar om att hitta dramer med starka existentiella dimensioner. Språkvärldar som ger impulser till musiken.

Samtalet anknyter till Perskis inledande föreläsning om arbetsprocessen och ”viskningsleken”, vilket förstås är en annan aspekt av begreppet angelägenhet. Inför sin kommande produktion *Mytomania*, af Malmborg Wards första verk för stor scen med premiär på GöteborgsOperan 2023, har hon haft ett antal workshop-dagar tillsammans med alla som är inblandade i produktionen. Hon har även fått tillfälle att ”prova” sin musik med orkestern som en del av kompositionsprocessen. På det sättet kan hon gå upp på tredje raden i salongen och lyssna: ”hörs trumpeterna härifrån?” Det är ett synsätt som skiljer sig från Gefors ingång i arbetsprocessen: ”Slutstrecket för arbetet är när jag, utmattad, sätter det i partituret”.

Behovet att tidigt få tillträde till sammanhang i vilka man skapar opera i mindre format artikulerades under fredagen av Martin Jonsson Tibblin. Just det, berättar Karin Rehnqvist, har man sedan 2011 gjort på Kungl. Musikhögskolan i form av projektet ”Sthlm New Opera”, där studenterna vartannat är producerar fyra nya kortoperor.

I bästa fall går någon en professionell karriär till mötes, och där kan Kungliga Operans *Short Stories* vara ett steg på vägen. Sedan 2016 har man, som Operans dramaturg Katarina Aronsson berättar, haft stor framgång med konceptet, där tre nyskrivna tjugo minuter långa ”novelloperor” spelas under en och samma föreställning. *Short Stories* fungerar som ett slags plantskola för unga tonsättare, och flera – Johan Ullén och Tebogo Monnakgotla till exempel – har efter sina novelloperor fått större uppdrag på svenska scener. Våren 2022 stundar den tredje upplagan av *Short Stories*. Aronsson låter hälsa att Kungliga Operans nya chef Michael Cavanagh meddelat att han gärna ser att *Short Stories* blir en årligen återkommande repertoarpunkt. För den som känner sig manad är det med andra ord bara att slå en signal till Aronsson och boka ett möte.

Summering och framåtblick

Sorlet i Musikaliskas salong stiger i decibel medan lördag eftermiddag går mot tidig kväll och klangerna ur Lars-Johan Werles *Tintomara* – som avslutar symposiet – dröjer sig kvar. *Mötesplats opera 2021* har identifierat brytpunkter, friktionsytor och åsiktsdelningar. Samtal, föreläsningar, debatter och klingande exempel har gett kontext och kontur åt frågan om var svensk opera befinner sig 250 år efter att Gustav III grundade Kungl. Musikaliska Akademien. Var befinner sig operakonsten när Akademien firar 500-årsjubileum? Vid vilka frågor kommer den anlitade skribent som då är på plats för att sammanfatta ett eventuellt operasymposium att dröja? Måhända hittar personen denna text arkiverad, får sig några goda skratt, och föreslår för arbetsgruppen att konferensen avslutas med duetten ur *Sötskolan*.

Mötesplats Opera arrangerades av Kungl. Musikaliska Akademien i samverkan med bland andra Kungl. Musikhögskolan och Institutionen för opera vid Stockholms konstnärliga högskola. Konferensen fick stöd av bland andra Stina och Erik Lundbergs Stiftelse, Svenska Akademien samt Riksbankens Jubileumsfond.

Programgruppen Mötesplats Opera 2021: Anna Larsson, Nils Spangenberg, Edward Klingspor och Pia Bygdéus

Projektledare Mötesplats Opera 2021: Pia Bygdéus

Dokumentationstext: Hedvig Ljungar

Bilaga 1. Symposieprogram

MÖTESPLATS OPERA 2021

Svensk operakonst – nutid, framtid, historia

Operasymposium 29-30 oktober

DAG 1: FREDAG 29/10. Kungasalen på Kungl. Musikhögskolan, Valhallavägen 108.

09.55-10.15 *Klingande invigning* – Mötesplats Opera 2021

Musik

HILDING ROSENBERG (1892-1985)

ur *Marionetter, Silvias aria, O hjärta lilla*

Eleonora Poignant, Magnus Svensson pianist, Kungl. Musikhögskolan

KARIN REHNQVIST (1957-)

ur *Sötskolan*, duetten *Fläskarian*

Anna Baek Christensen och Eleonora Poignant, Magnus Svensson pianist

Susanne Rydén, preses Kungl. Musikaliska Akademien

10.15-12.30 Svensk opera genom tiderna (BLOCK A)

Moderator: Anna Larsson

10.15-10.55:

Svensk opera – några forskarperspektiv (40 min)

Erik Wallrup, Jennie Nell, Johanna Ethnersson Pontara, Kerstin Perski (10 min x 4)

10.55-11.10:

Skapandets förutsättning – tonsättarna (10 min)

Föreningen Sveriges Tonsättare, Martin Tibblin

Musik

ELFRIDA ANDRÉE (1841-1929)

ur *Fritiofs Saga*

Agnes Thörn sopran, Mikael Kjellgren piano, Högskolan för scen och musik

11.15-11.35:

Operaregi och regissörens förändrade roll i ett historiskt perspektiv (20 min)

Göran Gademan

11.35-12.25:

Opera – kvinnans konstform? – i samtal (50 min)

Ebba Witt-Brattström, Ida Falk-Winland, Stefan Johansson, Wilhelm Carlsson

Musik

Johan Ullén (1972-)

ur *Kärleksmaskinen*

Elisabet Meyer och Joa Helgesson, Johan Ullén piano

12.30-13.30 – LUNCH

13.30-15.20 Operan – det offentliga samtalet (Block B)

Moderator: Monica Danielson

13.30-13.50:

Den Andra Operan (DAO) presenterar *Ingeborg von Bronsart* (20 min)

Hanna Fritzson, Wiktor Sundqvist och Anna Christensson framför musik av Maria Wilhelmina Bronsart von Schellendorf (1840-1913), en finlandssvensk-tysk tonsättare. Känd under namnet Ingeborg von Bronsart, född i Sankt Petersburg, turnerade Ingeborg runt om i Europa som konsertpianist och hennes operaverk spelades flitigt på sin tid.

13.55-14-10:

Odlingen (15 min)

Lars Strannegård

14.10-14.40:

Barn och unga – skolan och institutionerna – i samtal (30 min)

Helena Wessman, Karin Helander, Lawen Redar

Musik

PAULA AF MALMBORG WARD (1962-)

”Det är sant” ur *Bombpartyt*

Viktoria Karlsson sopran, Mikael Kjellgren piano, Högskolan för scen och musik

14.45-15.15:

Barnoperan och synligheten – goda exempel – i samtal (30 min)

Anna Karinsdotter, Karin Helander, Maria Sundqvist, Tonsättarna

Musik

HANS GEFORS (1952-)

”Att lämna Sverige blir inte svårt”, duett Christina och Ebba Sparre ur *Christina*,

Rebecka Elsgard och Solveig Bergersen åk 2 Inst. för opera SKH, Majsan Dahling piano

15.20-15.40 – FÖRFRISKNINGAR

15.40-17.10 Ny opera – det offentliga samtalet (Block C)

Moderator: Anna Larsson

Ny opera – ny publik? Bilder av näringskedjan – i samtal (45 min)

15.40-15.50:

Kajsa Ravin/Kulturrådet (10 min)

Kl.15.50-16.25:

Kajsa Ravin, Karin Helander, Operachefer i Sverige; Birgitta Svendén, Henning Ruhe, Maria Sundqvist, Dan Turdén, Erik Mikael Karlsson, Kjell Englund, Tobias Theorell (35 min)

Kl.16.25-16.35:

Kungliga Operans uppdrag (10 min)

Birgitta Svendén & Katarina Aronsson

Musik

HILDING ROSENBERG (1892-1985)

”Se, jag i prinsessans trädgård mig befann” Zephyrs aria ur *Lycksalighetens ö*

Lovisa Ferm åk 2 Inst. för opera SKH, Majsan Dahling piano

Kl.16.39-17.09:

Public service, medias ansvar – kritik och synlighet för ny opera – i samtal (30 min)

Operachefer i Sverige; Birgitta Svendén, Christina Björklund, Maria Sundqvist, Dan Turdén, Erik Mikael Karlsson, Kjell Englund, Tobias Theorell/Monica Fredriksson, samt Bo Löfvendahl, Kajsa Ravin, Olof Esbjörnsson, Sören Tranberg, Torbjörn Eriksson, Anna-Karin Larsson/Ella Petersson, Hanna Stjärne

17.10-19.00 – PAUS

19.00-20.30 SCENISK FESTKONSERT i Kungasalen, Kungl. Musikhögskolan

Orkester, dirigenter, sångsolister – SURPRISE!

Introduktion av rektor Helena Wessman, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

För fullständigt program till scenisk festkonsert, se bilaga 2.

DAG 2: LÖRDAG 30/10 på Musikaliska, Nybrokajen 11

forts. MÖTESPLATS OPERA 2021

09.30 DÖRRARNA ÖPPNAS, Musikaliska på Nybrokajen 11, *Mötesplats Opera 2021*

10.00-12.30 Operautbildning i utveckling (BLOCK D)

Moderator: Kent Olofsson

10.00-11.00

Opera – några forskarperspektiv (60 min)

Doktorander; Daniel Stighäll, Hedvig Jalhed, Mareike Dobewall, Tove Dahlberg (30 min)

Forskare; Hans Gefors, Jonas Forssell, Sara Wilén (30 min)

Musik

GÖSTA NYSTROEM (1890-1966)

ur Herr Arnes Penningar ”*O Månebölja*”

Agnes Thörn Siren 1, Ellinor Romin Siren 2, Viktoria Karlsson Fostersystem, Mikael Kjellgren piano, Högskolan för scen och musik

11.05-11.15:

Historiska perspektiv – inzoomning – förändringar av såväl röstideal som utbildning
Stefan Johansson (10 min)

11.15-12.25:

Samtida perspektiv – utbildning idag – paneldebatt (70 min)
Anna Maria Koziomtzis, Elisabeth Boström/Rebecka Lassbo, Fredrik Zetterström, Johanna Garpe, Lena Hellström-Färnlöf, Lise-Lotte Axelsson, Magnus Aspegren, Monica Danielson, Richard Lindström, Wilhelm Carlsson

Musik

ELFRIDA ANDRÉE (1841-1929)
”Du vredgas solgud” Helges aria ur *Fritiofs Saga*
Martin Hillberg åk 2 Inst. för opera SKH, Majsan Dahling piano

12.30-13.30 – LUNCH

13.30-15.00 Nytt – det är sen gammalt (Block E)

Moderator: Nils Spangenberg

13.30-14.25:

Att göra nytt: metoder, historiska perspektiv och klingande exempel
Hans Gefors, Jonas Forssell, Kerstin Perski, Paula af Malmborg Ward (55 min)

Musik

SVEN-DAVID SANDSTRÖM (1942-2019)
ur *Batsheba* “*There ’s no between*”
Helena Hedman sopran, Mikael Kjellgren piano, Högskolan för scen och musik

14.30-14.40:

Att göra kortoperor – utbildningsperspektiv KMH
Karin Rehnqvist (10 min)

14.40-14.55:

Short stories på Kungliga Operan
Katarina Aronsson (15 min)

Musik

J.C.F. HAEFFNER (1759-1833)
”Men som din Kung du honom vörda bör!” duett Electra och Clitemnestra ur *Electra*
Niki Maria Bergman och Julia Holmgård Åkerberg åk 2 Inst. för opera SKH, Majsan Dahling piano

15.00-15.30 – FÖRFRISKNINGAR

15.30-16.40 forts. Nytt – det är sen gammalt (Block F)

Moderator: Nils Spangenberg

15.30-16.00:

Sångarnas perspektiv – i samtal (30 min)

Andreas Landin, Anna Larsson, Monica Danielson, Patrik Sörling, Susanne Rydén, Wilhelm Carlsson

16.00-16.10:

Vad kan vi ha teknik till? (10 min)

Sten Ternström

Musik

CARL UNANDER SCHARIN (1964-)

ur *Sömnkliniken*

”Regnarian”, Hedda Lund sopran, Mikael Kjellgren piano, Högskolan för scen och musik

16.15-16.40:

Opera och ny teknik – i samtal (25 min)

Carl Unander-Scharin, Kent Olofsson m. fl. tonsättare, samt Tobias Theorell m.fl

16.40-17.00 *Klingande avslutning* – Mötesplats Opera 2021

Musik

LARS-JOHAN WERLE (1926-2001)

ur *Tintomara*

”Alm, hägg och hassel”, Tintomaras aria, Kari Koskinen åk 2 Inst. för opera SKH, Majsan Dahling piano

Scen 7 ur akt 1 (Lilla Trädgårdsgatan – Packartorget), Adolfine och Anckarström, Rebecka Elsgard och Martin Hillberg åk 2 Inst. för opera SKH, Majsan Dahling piano

”Glans, vilken glans”, Claras aria, Clara Simonsen Gunge åk 2 Inst. för opera SKH, Majsan Dahling piano

”Ja, det har varit glada dagar”, Ferdinands aria, Victor Ternvall baryton, Mikael Kjellgren piano, Högskolan för scen och musik

ur *Animalen*

Godnattvisan – tutti

Fredrik Wetterqvist, ständig sekreterare Kungl. Musikaliska Akademien

Musikinslagen under symposiet består sammantaget av urval ur svenska operor och framförs i samverkan mellan studenter från HSM, KMH, SKH – professionella, utbildningsinstitutioner och yrkesverksamma.

Medverkande musiker och repertoar framgår vid presentation av resp. musikinslag i programmet ovan.

Bilaga 2. Scenisk festkonsert – program

29 oktober 2021 kl. 19.00-20.30

Kungsalen på Kungl. Musikhögskolan

Med *Aniara* som brytpunkt 1957–1959 och fram till idag har det skrivits 553 svenska operor. I denna konsert får vi möta utsnitt ur sex svenska operor från de senaste 25 åren, i ett sceniskt konsertformat. Konserten genomförs inom ramen för *Mötesplats Opera 2021* och Kungl. Musikaliska Akademiens 250-årsjubileum.

Introduktion: Helena Wessman, rektor Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Regi: Patrik Sörling, Stockholms konstnärliga högskola

Konserttid: ca 75 min

ur *The Importance of Being Earnest* (2017) 12'

B Tommy Andersson (1964-)

Libretto: William Relton

Scen 16 och 17 (duett & kvartett) i akt 2, skildrar första mötet mellan Cecily och Gwendolen, där de är oerhört misstänksamma och svartsjuka på varandra, eftersom de tror att de är förälskade i samma man. *The Importance of Being Earnest* är en komisk opera, byggd på Oscar Wilde's välkända pjäs. Det är en förväxlingskomedi med lyckligt slut. Sensmoralen finns i den engelska titeln – en ordlek med namnet Earnest, i betydelsen uppriktig eller ärlig. Nästan alla personerna i operan bär på hemligheter och döljer sig bakom falska identiteter. Helaftonsopera i två akter. Instrument: 1*.1.1.1 / 1.1.1.0 / hp, cel / str: 1.1.2.1.1 [piccolo]

Cecily – Vivianne Holmberg, sopran

Gwendolen – Rebecca Fjällsby, mezzosopran

Jack – Sebastian Duran, baryton

Algernon – John Kinell, baryton

Merriman – Göran Eliasson, baryton (repliker)

Dirigent: Matthew Rhodes

ur *Norrmalmstorgsdramat* (2018) 14'

Albert Schnelzer (1972-)

Libretto: Patrik Sörling

Akt 1, skildrar gisslan (tre sångare och en dansare) samt rånaren och Clark Olofsson som är instängda i bankvalvet på Kreditbanken med polisen utanför och där den enda kontakten med omvärlden är via en telefon. I den här scenen förekommer också det berömda telefonsamtalet då Sveriges dåvarande statsminister (Olof Palme) lär ha sagt till en av gisslan "Men vore det inte skönt att få dö på sin post?" *Norrmalmstorgsdramat* är en opera om gisslandramat på Norrmalmstorg 1973 som pågick i fem dygn då hela Sverige följde dramet i realtid via radio och TV. En opera som fokuserar på gisslan och deras upplevelser och ifrågasätter det världsberömda begreppet "Stockholmssyndromet" och "vad är man beredd att göra för att hålla sig vid liv".

Helaftonsopera i två akter. Instrument: 1.1*.1.1 / 1.1.1.0 / 1 perc / piano /str: 1.1.1.1.1 [cor anglais] perc: vibr, cymb, tam, bass dr, side dr, whip

Karin – Agnes Auer, sopran
Margareta – Karolina Åsberg, mezzosopran
Rånaren – Andreas Landin, baryton
Clark – Göran Eliasson, tenor
Leif – Clifford Lewis, tenor
Dirigent: Sofia Winiarski

ur *Kärlekskriget* (2017) 4'

Paula af Malmborg Ward (1962-)

Libretto: Mathias Clason

Akt 2, Ivonas aria *Städa själva bäst ni vill*, i vilken städerskan Ivona läxar upp det självupptagna paret hon arbetar hos. Hon säger upp sig! *Kärlekskriget* är en opera om makt, kärlek, positionering, svek och ömhet i en självförbrännande parrelation.

Helaftonsopera i två akter.

Instrument: 1.1.1.1 / 1.1.1.0 /Pi/Synt/1 perc /str: 1.1.1.1.1

Ivona – Amelia Jakobsson, sopran
Dirigent: Sofia Winiarski

ur *Strändernas svall* (2001) 5'

Reine Jönsson (1960-)

Libretto: Magnus Carlbring

Akt 2, scen 2 skildrar Odysseus möte med Naussikka, han efter en månads kamp på havet och hon i en bollek med tvätterskor. *Strändernas svall* är en opera om möjligheten att skapa fred efter ett stort krig, Odysseus hemkomst och motvilliga sista strid och alla personliga relationer mellan Odysseus aktörer Evrykleia, Penelope, Thelemakos med flera.

Solistgruppen bestod av fem sångare (med flera roller vardera), två musiker (altviolin och saxofon), och en dansroll.

Helaftonsopera i tre akter.

Instrument: 1.1.1.1 / a-sx / 1.0.0.0 / 3 perc, hp / str: 1.1.1.1.1, kör.

Melantho, Nausikka, Polykaste – Alexandra Büchel, sopran
Hermes – Jon Nilsson, altviolin
Odysseus – Jon Nilsson, tenor
Zeus – Sami Yousri, baryton
Thelemakos – Anna Johansen, altsaxofon
Dirigent: Matthew Rhodes

ur *Tokfursten* (1996) 20'

Carl Unander-Scharin (1964-)

Libretto: Carl Unander-Scharin, Nils Spangenberg, Magnus Carlbring

Akt 1, scen 7, Akt 2, scen 1, 6, 7, skildrar psykotiska tillstånd, hur Tokfursten har fallit ner i en djup depression och slutat kommunicera med omvärlden. *Smärtfågeln*, en sorgsen aria med sina yttre och inre röster samt med violin-solo. *Fönstret slår igen*, Tokfursten söker upp underläkaren *Napoleon* för att försöka sig på ett samtal om sin framtid. En duett tar form. Tokfursten sjunker djupare in i sin depression medan *Eldfågeln* sjunger lockande inifrån *Den rödrosa skogen*. Tokfursten möter *Gud Moder* som med sin ”förbannade tålmodighet” nöter sig inåt mot kärnan i problemet – och tillsammans närmar de sig varandra i samtalsterapi. Men Tokfursten värjer sig mot alltsammans och medan *Eldfågeln* ännu en gång lockar honom till sig gör han ett förtvivlat självmordsförsök. Operan är baserad på psykologen Elgard Jonssons självbiografiska bok som handlar om hans tillfrisknande från schizofreni. Helaftonsopera i två akter.

Instrument: 1*.1*.0.1* / blockflöjt / 0.1.1.0 / 1 perc, synthesizer / str: 1.1.1.1.1 [altflöjt, cor anglais, kontrafagott]

Tokfursten – Fredrik Zetterström, baryton
Napoleon – Maja Frydén, sopran
Gud Moder – Anna Larsson, mezzosopran
Eldfågeln – Anna Baek Christensen, sopran
Soloviolin – Emma Alrikson
Dirigent: Maria Itkonen

ur *Stolthet och fördom* (2011) 15 ’

Daniel Nelson (1965-)

Libretto: Sofia Fredén

Lydias valsaria, tre duetter; vi säger ja till kärleken – slutkör; är avsnitt ur operan som i sig skildrar kampen mellan kärlek och förnuft, samt maktbalansen mellan unga kvinnor och den patriarkala strukturen i 1700-talets England. *Stolthet och fördom* är baserad på Jane Austens älskade roman med samma namn.

Helaftonsopera i tre akter.

Instrument: 1.1.1.0 / 1.1.0.0 / perc, hp, pno / str: 1.1.1.1.1 perc: 2 timp (G, c°), tub bells (c1, f1, g1, g#1, a#1, c2), crot (c2—a#2), trgl, susp, cymb.

Lizzy Bennett – Elisabet Meyer, sopran
Mr. Darcy – John Kinell, baryton
Lydia – Sofie Asplund, koloratursopran
Mrs Bennett – Hélène Kimbland, alt
Mr. Bennett – Andreas Landin, basbaryton
Jane – Maja Frydén, sopran
Mr. Bingley – Jesper Säll, tenor
Dirigent: Elisar Riddelin

Patrik Sörling – regi

Patrik Sörling har regisserat och gjort koreografi till mer än 50 operor, baletter och pjäser såväl internationellt som på samtliga av landets stora scener. Sörlings nära samarbeten med kompositörer och musiker fortsätter att undersöka och utveckla den svenska operascenen i Sverige.

Medverkande – sångare:

Agnes Auer, Sofie Asplund, Anna Baek Christensen, Alexandra Büchel, Sebastian Duran, Göran Eliasson, Rebecca Fjällsby, Maja Frydén, Vivianne Holmberg, Amelia Jakobsson, Helene Kimblad, John Kinell, Andreas Landin, Anna Larsson, Clifford Lewis, Elisabet Meyer, Jon Nilsson, Jesper Säll, Sami Yousri, Fredrik Zetterström, Karolina Åström.

Medverkande – orkester

Studenter från Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Recorder: Klara Hellström

Flute: Kajsa Nilsson

Oboe: Holly Chilton

Clarinet: Filippa Hedberg

Bassoon: Ciarán Hayes

Alto Saxophone: Anna Johansen

Horn: Mikael Larsson

Trumpet: Anna Lindberg

Trombone: Vilhelm Weren

Percussion:

Ian Piniés Ramírez , Elias Linus Gustavsson, Sam Lundberg

Harp: Hana Batt

Piano/Synthesizer: Chiara Schmidt, Dmitry Tyapkin (DT även repetitörspianist för sångarna)

Violin 1: Emma Alrikson

Violin 2: Adam M. Høier

Viola 1: Lila Arha

Viola 2: Veikko Marjamäki

Cello: Katariina Kolehmainen

Double Bass: Isak Josefsson

Medverkande – dirigenter

Dirigenter från Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Maria Itkonen, Elisar Riddelin, Matthew Rhodes, Sofia Winiarski

Mötesplats Opera 2021

Medverkande representant/-er från bland annat:

Den Andra Opean (DAO)
Drottningholms Slottsteater
Folkoperan
Föreningen Sveriges Tonsättare (FST)
Gehrmans Musikförlag
GöteborgsOperan
Handelshögskolan i Stockholm (HHS)
Helsingfors universitet
Högskolan för scen och musik/Göteborgs universitet (HSM)
Institutionen för opera/Stockholms konstnärliga högskola (SKH)
Kulturrådet
Kulturutskottet
Kungl. Musikaliska Akademien (KMA)
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm (KMH)
Kungliga Operan
Kungl. Tekniska Högskolan (KTH)
Kungl. Vitterhetsakademien (KVHAA)
Linnéuniversitetet (Lnu)
Malmö Opera
Malmö Opera Academy
Musik- och operahögskolan vid Mälardalens högskola (MDH)
Musikhögskolan i Malmö/Lunds universitet
Musikhögskolan i Piteå/Luleå tekniska universitet (Ltu)
Norrlandsoperan
OPUS Magasinet för klassisk musik & opera
Riksteatern
Stiftelsen Musikkulturens Främjande
Stockholms universitet (SU)
Svenska Akademien (SA)
Svensk Musik/Stim
Svensk Scenkonst
Sveriges Radio (SR)
Sveriges Television (SVT)
Södertörns högskola (SH)
Tidskriften Opera
Vadstena-Akademien
Vattnäs Konsertlada
Wermland Opera

1. Andreas Landin, sångare
2. Anna Karinsdotter, Drottningholms Slottsteater
3. Anna Larsson, Vattnäs Konsertlada, KMA
4. Anna Maria Koziomtzi, KMH

5. Anna-Karin Larsson/Ella Petersson, SR
6. Ann-Charlotte Hell/Elisabeth Hellström, KMA – bokbord
7. Ann-Christin Biel/Susanne Suttner/Monika Glimskär, Svensk Musik
8. B Tommy Andersson, KMH
9. Birgitta Svendén, Kungliga Operan, Svensk Scenkonst
10. Bo Löfvendahl, Tidskriften Opera
11. Carl Unander-Scharin, tonsättare
12. Christina Björklund, GöteborgsOperan
13. Dan Turdén, Norrlandsoperan
14. Daniel Stighäll, doktorand Ltu
15. Ebba Witt-Brattström, Helsingfors universitet
16. Edward Klingspor, KMA, Stiftelsen Musikkulturens Främjande
17. Elisabeth Boström, Malmö Opera/Malmö Opera Academy
18. Erik Mikael Karlsson, Norrlandsoperan
19. Erik Wallrup, SH
20. Fredrik Wetterqvist, ständig sekreterare KMA
21. Fredrik Zetterström, sångare
22. Gunnar Helgesson/Kristina Fryklöf, Gehrman's Musikförlag
23. Göran Gademan, GöteborgsOperan
24. Hanna Stjärne, SVT
25. Hans Gefors, tonsättare
26. Hedvig Jalhed, doktorand HSM
27. Hedvig Ljungar, skribent
28. Helena Halvardsson, KMH/kommunikatör
29. Helena Wessman, rektor KMH
30. Henning Ruhe, GöteborgsOperan
31. Ida falk-Winland, sångerska
32. Jennie Nell, SU
33. Jimmy Svensson, SKH/tekniker
34. Johanna Ethnersson-Pontara, SU
35. Johanna Garpe, SKH
36. Jonas Forssell, tonsättare
37. Kajsa Ravin, Kulturrådet
38. Karin Helander, SU, ständig sekreterare KVHAA
39. Karin Rehnqvist, tonsättare, KMH
40. Katarina Aronsson, Kungliga Operan

41. Kent Olofsson, SKH
42. Kerstin Perski, librettist
43. Lars Strannegård, rektor HHS
44. Lawen Redar, Kulturutskottet
45. Lena Hellström-Färnlöf, MDH
46. Lise-Lotte Axelsson, SKH
47. Lova Wallerö, KMA/jubileumskommunikatör
48. Magnus Aspegren, Riksteatern, Svensk Scenkonst
49. Mareike Dobewall, doktorand SKH
50. Maria Sundqvist, Malmö Opera
51. Martin Tibblin, FST
52. Monica Danielson, HSM
53. Monica Fredriksson, Folkoperan
54. Nils Spangenberg, Vadstena-Akademien
55. Kjell Englund, Wermland Opera
56. Olof Esbjörnsson, OPUS
57. Patrik Sörling, SKH, regissör
58. Paula af Malmborg Ward, tonsättare
59. Per Sjöberg, KMH/producent
60. Pia Bygdéus, forskningssekreterare KMA – projektledare, Lnu
61. Rebecca Lassbo, MHM/Malmö Opera Academy
62. Richard Lindström, sångare
63. Sara Wilén, MHM
64. Stefan Johansson, dramaturg/regissör
65. Sten Ternström, KTH
66. Susanne Rydén, preses KMA
67. Sören Tranberg, Tidskriften Opera
68. Tobias Theorell, Folkoperan
69. Torbjörn Eriksson, Kungliga Operan
70. Tove Dahlberg, doktorand SKH
71. Wilhelm Carlsson, SKH
72. Åsa Bäverstam, KMH